

Lyyli-kalto: Janakkalan valtuuston
kokouksessa 1571-82
Herra Puhonjokio

Ensinnäkin minun on pahoiteltava sitä, kunnallislaki on monilta kohdin jotenkin takaperoinen tai toisin sanoen luottaa liiaksi valtuutettujen talonpoikaisjärkeen. Kunnallislaki nimittäin uskoo, että kaikkien valtuutettujen todellisena tavoitteena on aina hoitaa oman kunnansa asioita vastuullisesti. Nyt meillä on esillä vuoden kiusallisin asia, veroäyriin hinnan määrääminen, oikeastaan sekin pitäisi laissa sanoa sanalla "toteaminen", sillä eiväthän siihen valtuutetut paljon voi etukäteen vaikuttaa, minkälainen työllisyystilanne kunnassa on seuraavana vuonna, joski heidän aina etukäteen pitää määrätä äyriin hinta. Kunnallislain mukaan (teknillisistä syistä) pitää äyriin hinta määrätä esimerkiksi ensi vuoden tuloista jo tämän marraskuun puoliväliin mennessä, mutta ensi vuoden talousarvio pitää hyväksyä ^{valtuustossa} vasta ensi joulukuussa. Toisin sanoen valtuutettujen on luotettava kunnanhallituksessa istuviin ennustajiin veroäyriin hinnoissa. Tähän saakka kunnilla on ollut oikeus laatia lisätalousarvio ja määrätä äyriin lopullinen hinta vasta sitten, kun on nähty äyrien todellinen kertymä. Jos ennakkoveroäyri on osattu ennustaa hyvin ja työllisyys on pysynyt ^{hy}änä on kunnan kassaan virrannut odotettua enemmän verorahoja, jotka on voitu aina sijoittaa lisätalousarvioon, sillä kunnassa ^{han} riittää aina tekemistä. Mutta, jos ennakkoveroäyriin hintaa määrättäessä on ennustettu pahasti pieleen, on ollut mahdollisuus suorittaa kunnissa myöskin jätkiveronkanto.

Jätkikanto mahdollisuus meiltä poistuu
vähän Tämän vuoden tuloista meillä on Janakkalassakin

vielä ensi vuonna ~~ysi~~ tilaisuus suoritttaa jälkivero-
kanto, jos ~~kassatilanne~~ *ayreja ei kerry riittävästi* oikein kireälle menee. Muisti-
ni mukaan Janakkalan kunnassa on tätä ennen suoritettu
vain yhden kerran jälkiveronkanto. Tällöin kaikki vero-
velvolliset hyökkäsivät kiukkusina kunnanisien kimp-
puun ja sanoivat, että ottakaa kerralla niin paljon
kuin välttämättä tarvitsette, mutta älkää enää toiste
joulun edellä lähetelkö tällaisia jälkiverolippuja.
Tästä haukkumaryöpystä ~~meidän~~ *meidän* päättävät elimet ^{mm} säikäht-
tivät niin, että pitkän aikaa uskoivat Elon laskuoppiin
ettei rahaa voi enempää verovelvollisille jakaa, mitä
heiltä on ensin peritty kunnan kassaan. Äyrin hintaa
nostettiin pikkuhiljaa tarpeen mukaan. Viime vuosina
on kuitenkin päästetty leviämään sellainen kummallinen
~~käsitys ihmisiin~~ *verovelvollisiin*, ettei veroäyrin hinta mihinkään las-
kelmiin eikä äyrikertymiin perustu, vaan kunnan
päättävät elimet voivat sen määrätä mielensä mukaan,
vähän *prosentteja jenkkaamalla ja* (sen perusteella, mitä naapurikunnissakin on
kulloinkin veroäyrin hinta. Kun talousarvio pitää aina
kuitenkin mennä tasoin tulo- ja menopuolella on rohkeas-
taan ^{vaan} ryhdytty ottamaan kunnalle velkaa. Tästä ^{tähän saakka} melko
turhasta velanotosta haluaisin verovelvollisten tietoon
saatettavaksi, että ~~se~~ *velka* tulee verovelvollisille kunnan
velkana ihan yhtä kalliiksi kuin yksityisillekin ~~vero~~
koron maksuineen. *Ennen* ~~ennen~~ sanottiin, että ei kannata
kaikkia investointeja maksaa heti, vaan kunnassa voi
jättää osan niistä seuraavienkin sukupolvien maksetta-
viksi. Silloin lainat olivat halpakorkoisia 25 vuoden

lainoja. Nyt lainojen korot ovat yleisesti korkeita ja lainat on takaisin maksettava 5-7 vuoden kuluessa, eli sama sukupolvi maksaa itse kalliit ^{velkajäännöillä} lainansa ja niiden korot. Näin hankittuna tulee jokaiselle ^{lainaksi} hankitulle kunnan investoinnille hintaa puolitoista kertaa niin paljon, mitä se olisi maksanut käteises- ^{su-} ~~to-~~ ^{rituksena} na. Näin ollen verovelvollisen edun mukaista on nostaa veroäyriä silloin, kun todellinen tarve vaatii ja saada ^{korotukrellakin} veroäyriin ^{hinnalla} jotain ^{vastiketta} rahalleen. Meillä olisi jo viime vuonna viimeistään pitänyt nostaa veroäyriin hintaa puolella pennillä eikä ottaa sen edes tä lisä velkaa, sillä ^{jo kalman} ~~muutam~~ vuoden kuluttua Janakalan kunnassa menee kaikki saatavilla oleva lainapääoma entisten velkojen ja niiden korkeiden korkojen maksuun. Tämän minä ehdottomasti haluaisin saada verovelvollisten tietoon ja sen vuoksi ^{vastustan} suuren velkamäärän lisäämistä niin kauan, kun veroäyrimme hinta on alle maan maalauskuntien veroäyriin keskihinnan tai pysyy keskihinnassa. Vasta sen ylityksen jälkeen voidaan ryhtyä keskustelmaan pääomamenoihin lisälainojen ^{endotus} ~~otosta~~. Ensi vuoden talousarvio on tasapainotettu 5,5, miljoonan markan lainalla. Nykyisenlainen veroäyriin hinnan korotus laahaa meillä jo nyt ⁿⁱⁱⁿ ~~perässä~~ ^{vain} ~~niin~~, että korotus menee ~~aina nyt jo~~ lainojen korkoihin eikä hyödytä verovelvollisia siis millään tavalla.

Toinen hyvin vakava juttu, jota emme saisi näin ke-
vyeesti sivuuttaa, mitä kunnanhallitus nyt esittää, on
veroäyrikertymä asukasta kohti.

Olimme vuosikymmeniä hyvin toimeentuleva ja arvostettu
kunta, ^{lota} johon esimerkiksi Suomen Kunnallisliitto suositte-
li sieltä sijoituspaikkaa kyselleille uusille yrittäjil-
le. Veroäyriä kertyi yli maan keskitason asukasta kohti,
M^{ut}ta ^{iläkä kyllä} ~~valitettavasti~~ ei kerry enää. Jos viime vuonna
jalimme alle maan keskitason ~~st~~akin asukasta kohti kerty-
vissä äyrien määriissä. Suomen kunnallisliitto suosittel-
lee kunnille ^{talousarvioihin nyt} ensi vuodeksi ~~vain~~ 9 %:n äyrimäärien nou-
sua. Mutta vaikka kunnanhallituksellamme on jo nyt tie-
dossa uusia lomautuksia, niin kunnanhallitus esittää
talousaarvioehdotuksessaa, äyrikertymäämme 9,8 %:n
korotusta. Tiedustelen, mistä te uskotte tällaisen
^{eli m. 33. ova oia lisa ayria} äyrimäärän nousun ^{loytyvain} ensi vuonna kertyvän ja uskotteko
itse siihen. Palkkasopimusta povataan laihaksi eikä
maatilatalouden tulojen arvoa varmaankaan hyvästä sados-
takaan huolimatta voida ^{nain paljon} nostaa, koska ~~voitto~~ on tarkoitu-
siirtää ^{siirtää} investointivarastoihin. Olisin hyvin iloinen,
jos erehdyisin pelossani, että Janakkalan verokertymä
ei ensi vuonnakaan ylitä maan keskitasoa, koska jäi
jo viime vuodeltakin alle sen. // Sen lisäksi kunnanhal-
litus ei ole talousarvioesityksessään mitenkään huo-
mioinut devavaatiota ja sen aiheuttamia lisämenoja.
Jos kaupassa itse käy, niin jokainenhan jo nyt on havai-
nut, että hinnat eivät ole samat kuin vuosi sitten,
^{vaikeita niiden peläisi alla vielä kassakauden}
^{jäädetytlyinä}

Siitä huolimatta kunnanhallitus uskoo, että kunnalle hinnat olisivat jokseenkin samat kuin tänäkin vuonna. Vain ^{1 %:n} vähän ^{erityksiä} korotuksia tehtiin talousarvioesityksen määrärahoihin, vaikka tiedossa on nyt jo että esimerkiksi heinäkuun ³alusta tulee liikevaihtoveroonkin 2 %:n korotus. Kunnallisisiitosta tuli uusi neuvontakirje, jossa pyydettiin kuntia nostamaan määrärahat tämän vuotisista ainakin 9:llä prosentilla sekä varaamaan silti vielä 1 %:n könttisarvon arvaamattomia korotuksia varten. Ei meidän talousarvioluonnoksessamme ole varauduttu tällaisiin ^{mitenkään} ^{hintojen nousuun} ~~menoihin~~.

Meillä olisi vielä mahdollisuus nostaa kuntamme entiseen kukoistukseen, jos me kaikki kaksin käsin tarttuaisimme asioihin ja ohjaisimme niitä siten, että elinkeinoelämä kunnassamme jälleen elpyy. Se vaatii tietysti uusiaakin yrittäjiä. Ei niitä tule, jos me tumput suorassa täällä vaan odotamme, että ^{ja sanom} tulkaa nyt tänne yrittämään, ^{vaikkei meillä olekaan} ^{edes kalleja tärjällä}

Meillä on käsissämme vielä kuitenkin erinomaisia mahdollisuuksia. Me voisimme yrittää muutaman vuoden kuluttua äskettäin ostamallemme suurelle alueelle ^{erim.} asuintomessuja, jolloin Janakkala iskeentyisi koko Suomen tietoisuuteen. Me voisimme tehdä Riihimäelle ja Hämeenlinnaan esityksen, että palkataan yhteinen ^{vi}entisihteeri Ulkomaankauppaliiton kanssa, niin kuin eteenpäin menevät monet ^{muut} kunnat ja kuntayhtymät ovat jo nyt tehneet. Ei se ensi vuoden alusta

kunnallisia käyttövarjoja

kuntaan tuleva elinkeinoasiamies yksin ilman *varoja* mitään aikaansa. Ei rahatta nytkään mikään pyöri ja rahalla pääsee *edelleenkin* päämääriinsä. Muistutan vaan, miten Tampereen kaupunki parikymmentä vuotta sitten lähetti kaupunginjohtaja Kaivolansa eduskuntaan juntaamaan trahteerauksella yksittäisiä kansanedustaji niin monta, että saivat *eduskunnan* enemmistön sen ponnen taakse, jolla Pirkanmaan lääni päätettiin ilman mitään tutkimuksia aikoi-
naan lohkaista Hämeen läänistä. Jos läänin pääkaupunki Hämeenlinnan silloin olisi uhrannut trahteeraukseen yhtä paljon ja selittänyt, miten turhaa koko läänin-
jako todellisuudessa on, emme olisi nyt tässä tilantees-
sa. Ei silloin oikeuskansleri puuttunut syömisiin, juomisiin eikä matkustelemisiin. *että amaan edun tavoit-*
tyvä kassakauppoja on täällä on aineell. *telemiseen.*
Nyt olen puhunut, miten haluaisin Janakkalaa kehitet-
tävän. *toivottavasti* ~~varmaan~~, että tämän mukaan olisi äyrin
hinnaksi määrättävä 16,50 penniä. Näin suurta korotusta
en minäkään uskalla kerralla esittää, mutta tyydyn
esittämään 16 pennin veroäyrin hintaa vuodelta 1983
määrättävän Janakkalan veroäyrin lopulliseksi hinnaksi.
Tämä neljäosapennin korotus kunnanhallituksen esittä-
mästä 15,75 pennin ehdotuksesta ei merkitse yksityi-
selle veronmaksajalle mullistuksia, sillä se tekee
100.000 äyristä 250 markkaa vuodessa, 50.000 äyristä
125 markkaa ja 25.000 äyristä 72 markkaa. Kunnalle
se toisi kassaan kuitenkin yli miljoonan markkaa ja
sillä hoitेलisi jo monia kiperiä kysymyksiä. Ei tarvit-
sisi poistaa vanhusten iltapalaa *kaan* kunnalliskodista ja
~~voisi ostaa 10.000 markalla kotikunnan taiteilijoiden~~

töitäkin, sillä loppujen lopulta ihminen ei elä kuitenkaa ainoastaan leivästä, vaan tarvitsee myös henkisiä arvoja.

Eniten me tässä veroäyrin hintataistelussa olemme ihmetelleen rakkaita veljiämme täällä vasemmalla. He ovat aina vaatimassa ilmaiseksi kaikenlaisia palveluja kaikille, eivätkä millään ymmärrä, että ne maksavat. Kun tulee tämä ikävä tehtävä, määrätä veroäyrin hinta, silloin vasemmalla vedetään peittoa korviin ja sanotaan, että poistakaa teollisuushalleihin varatut määrärahat. Minä kysyn, kuka ne verot sitten Janakalan kunnassa maksaa, jos teollisuustyöväki kunnasta *500.000.- en varallu. Eihän sillä pääse kukaan kyläläisiin.* päästetään kovin vähiin? Meillä on tällä hetkellä vielä 79 %:sti omavaraiset työpaikat, muttemme kukaan tiedä, kuinka kauan?

Valtuutettu Eerola valitteli täällä, että valtuutettujen pitää tehdä päätöksiä silmät ummessa, ettei anneta tarpeeksi tietoa. Minä olen nyt yrittänyt antaa tietoa kunnan taloudellisesta asemasta ja siihen vaikuttavista seikoista. *Ei valtuutettu Eerolakaan voine näitä valkeiksi väittää, vaikka veroäyrin hinta nyt silmät ummessa täytyyköni miinaksi.*

Uudessa kunnallislaissa on 49 §:n 2 momentissa maininta, että valtuuston puheenjohtaja voi tarvittaessa valtuuston suostumuksella luovuttaa puheenjohtajan kokouksessa varapuheenjohtajalle ja osallistua sinä aikana kokoukseen jäsenenä.

~~Sisäinen~~
Nyt minulla on sellainen ~~tarve~~, että haluaisin purkaa valtuutettujen tiedoksi, mitä mieleeni on äyrinhinnasta patoutunut ja sen vuoksi pyydän valtuustolta suostumus- että saan kutsua hetkeksi tänne puhetta johtamaan ensimmäisen varapuheenjohtaja Taposen, koska olen merkinnyt tälle kohtaa itselleni puheenvuoron.

Keskustelua. Keskustelu päättynyt. Pyyntöön on suostuttu. Kehoitin varapuheenjohtaja Taposta tulemaan tänne.

Tiettyä markan